

Nr 56.

Av herr **Löfgren**, *angående lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål m. m.*

På grundval av ett under den Edénska ministären inom justitiedepartementet utarbetat förslag, som icke hann framläggas för riksdagen i form av proposition, väckte undertecknad vid 1922 års riksdag en motion, nr 80 i första kammaren, med förslag till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m. Första lagutskottet hemställde därefter i utlåtande nr 20, att riksdagen, under återopande av riksdagens i skrivelser den 13 april 1904, den 4 mars 1910 och den 11 augusti 1914 i särskilda avseenden uttalade önskemål, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes, i ändamål att, för tiden intill dess ny allmän rättegångsordning i brottmål kunde komma till stånd, i görligaste mån avhjälpa bristen på tidsenliga och fullständiga bestämmelser rörande förundersökning i brottmål och de i samband därmed stående tvångsmedlen låta — efter processkommissionens förnyade hörande — utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning angående dessa delar av straffprocessen ävensom, därest så skulle befinnas erforderligt, angående andra därmed sammanhängande ämnen. Utskottets hemställan lämnades emellertid utan bifall av riksdagen, som i stället antog ett av Kungl. Maj:t densamma förelagt förslag till lag om tiden för företagande av rannsaking med häktad.

Förevarande viktiga lagstiftningsfråga är ännu olöst. Det vid föregående års riksdag tillsatta särskilda utskottet har i sitt utlåtande nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudgrunderna för en rättegångsreform samt i anslutning därtill väckta motioner s. 44 uttalat, att det icke torde vara lämpligt, att frågan om förundersökning i brottmål och de straffprocessuella tvångsmedlen upptoges till behandling annat än i samband med en allmän processreform. Från detta uttalande har, jämte herr Hedlund i andra kammaren, undertecknad Löfgren såsom ledamot av utskottet i reservation uttalat en principiellt skiljaktig mening, men riksdagen har vid behandling av utlåtandet godkänt utskottets mening på denna punkt.

Vissa på senaste tiden inträffade händelser synas dock bekräfta riktigheten av den uppfattning, att en partiell revision av gällande straffprocess är i detta avseende påkallad av ett trängande behov. Jag hänvisar till vad justitieombudsmannen anfört i sin till detta års riksdag avgivna ämbets-

berättelse s. 174 i anledning av ett av honom handlagt ärende: »Ifrågavarande rättsfall är ägnat att i åtskilliga viktiga avseenden belysa gällande rättsprinciper i fråga om anhållande och husrannsakan. Emellertid visar vad i detta mål förekommit jämväl, att en betydande rättsosäkerhet råder inom detta område. Några nyligen inträffade rättsfall, vilka refererats i tidningspressen, hava ytterligare riktat uppmärksamheten på de vådor för den enskilda individens skydd till personlig frihet, som bristen på klara och fullständiga bestämmelser rörande de straffprocessuella tvångsmedlen skapar. Dessa frågor hava beaktats vid det pågående arbetet på processreformen och i samband därmed varit föremål för 1931 års riksdags prövning, därvid vissa riktlinjer för en blivande lagstiftning på området godkänts. Vad i ovan nämnda rättsfall förekommit synes mig bestyrka det *trängande behovet* (kurs. av undertecknad) av denna lagstiftning.»

Det av justitieombudsmannen i hans berättelse refererade fallet berör rätten till och formerna för såväl »anhållande» som husrannsakan. Bland de övriga rättsfall, som i hans uttalande åsyftas, har vad som förekommit i samband med den stora stölden i Stockholm av uppborndsmedel särskilt tilldragit sig allmän uppmärksamhet.

För min del har jag vid åtskilliga tillfällen givit uttryck åt den uppfattningen, att det väl låter sig göra att inom ramen av nuvarande rättegångsordning genomföra en tidsenlig lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål. Denna mening har också riksdagen tidigare vid upprepade tillfällen biträtt. Det kan också anföras, att professor E. Kallenberg i en anmälan av professor Åke Hasslers arbete *Föreläsningar över den svenska kriminalprocessen I, Förberedande undersökning och tvångsmedel*, i *Svensk Juristtidning* 1931 s. 606 f. yttrat: »Man kan vid läsningen av vad arbetet innehåller om hus- och kroppsrensningen svårigen undertrycka den reflexionen, att detta parti av vår straffprocessrätt, liksom över huvud de övriga ämnen, om vilka det nu anmälda arbetet handlar, för länge sedan bort regleras genom lag. Någon som helst nödvändighet att låta därmed anstå i avbidan på en allomfattande processreform har, efter min åsikt, icke förelegat.»

Sedan föregående års riksdag fattat beslut angående huvudgrunderna för en rättegångsreform och alltså principerna för denna kunna anses klara, föreligger så mycket mindre någon svårighet att inrätta en särskild lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål, så att den kan ingå såsom ett led i den blivande rättegångsbalken. Å andra sidan må framhållas, att den mycket omfattande och krävande uppgiften att utarbeta en ny rättegångsbalk otvivelaktigt kommer att draga en avsevärd tid. Åtskilliga år måste komma att förgå innan en sådan balk kan föreligga i det skick, att den kan upphöjas till gällande lag. Under sådana förhållanden synes det i högsta grad av behovet påkallat att företaga ifråga-

varande mycket trängande lagstiftningsuppgift till särskild behandling. Självfallet bör en blivande lag om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål utarbetas i samförstånd med de sakkunniga, vilka fått Kungl. Maj:ts uppdrag att inom justitiedepartementet utarbeta förslag till lagbestämmelser angående rättegångsväsendet och vad därmed sammanhänger. I samband med lagstiftningen om förberedande undersökning och tvångsmedel torde vissa andra spörsmål böra upptagas till behandling. Jag erinrar sålunda om den fråga, som berörts i den av herr Fehr väckta motionen nr 243 i första kammaren vid 1929 års riksdag.

På grund av det sålunda anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästkommande års riksdag av förslag till lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål jämte därmed sammanhängande frågor.

Stockholm den 20 januari 1932.

Eliel Löfgren.
